

Jelentés a turizmus 2012. évi teljesítményéről

2013. július

Tartalom

1. A turizmus főbb gazdasági mutatói	2
2. A lakosság belföldi turisztikai utazásai	4
3. A lakosság utazási szokásai külföldön	9
4. Az utasforgalom, a külföldi turisztikai kereslet és fogyasztás	12
5. Szálláshely-szolgáltatás	16
6. Utazásszervezés	22
7. Vendéglátás	25

Táblázatok

Módszertani megjegyzések, fogalmi meghatározások

Adatforrások

Kapcsolódó jogi anyagok

Megjegyzés: A kiadvány tervezési-statisztikai régió, illetve turisztikai régió szerinti elemzést tartalmaz. Az előbbi esetében régió, az utóbbi esetében turisztikai régió megjelöléssel. A tervezési-statisztikai, valamint a turisztikai régió szerinti bontást lásd a módszertanban.

Jelmagyarázat

Elérhetőségek

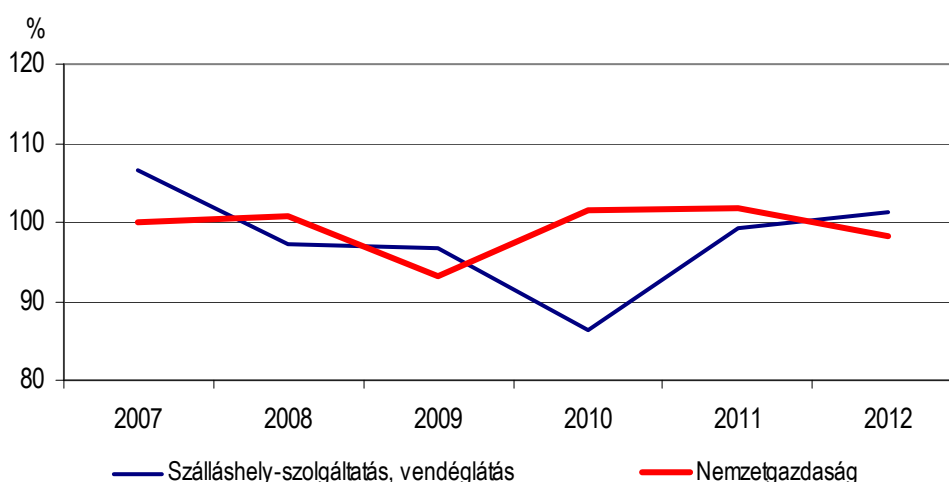
1. A turizmus főbb gazdasági mutatói

Annak ellenére, hogy a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (I) nemzetgazdasági ág nem fedi le teljes egészében a turizmust, az ebben a körben tapasztalható trendek jól kifejezik ennek a gazdasági szegmensnek a helyzetét. Az I nemzetgazdasági ágban a **bruttó hozzáadott értékkel mért teljesítmény** az előzetes adatok szerint – a válság kezdete óta, 2012-ben első alkalommal – nőtt, mintegy 1,3%-kal. A nemzetgazdasági ág teljesítménye a teljes nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték körülbelül 1,5%-át teszi ki.¹

1. ábra

A bruttó hozzáadott érték alakulása

(előző év=100)

A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban a vállalkozások (kölcsonzótt munkaerő nélkül) 2012-ben 164 ezer főt **foglalkoztattak**, ami a nemzetgazdaság egészét tekintve 4,2%²-os részarányt jelent. Az előző évhez képest a nemzetgazdasági ág foglalkoztatottjainak száma nem változott jelentős mértékben.

1. tábla

Az alkalmazásban állók száma és keresete

Megnevezés	2007	2011	2012
Alkalmazásban állók száma, ezer fő ^{a)}			
Nemzetgazdaság	2760,6	2691,6	2674,4
Ebből: szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	87,2	83,9	79,9
Havi bruttó átlagkereset, ezer Ft ^{b)}			
Nemzetgazdaság	185,0	213,1	223,0
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	112,2	125,8	139,7

Forrás: Táblák (STADAT) 2.1.30. Az alkalmazásban állók létszáma a nemzetgazdaságban.

Forrás: Táblák (STADAT) 2.1.35. Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete a nemzetgazdaságban.

¹ Forrás: Táblák (STADAT) 3.1.4. A bruttó hozzáadott érték értéke és megoszlása nemzetgazdasági áganként.

² Forrás: Táblák (STADAT) 2.1.5. A foglalkoztatottak száma nemzetgazdasági ágak, ágazatok szerint, nemenként.

Az alkalmazásban állók havi **bruttó átlagkeresete** 2012-ben 140 ezer forint volt a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágban, ami az előző évinél 11%-kal magasabb, de még így is ebben a nemzetgazdasági ágban volt a legalacsonyabb az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete, a nemzetgazdasági átlag 63%-a.

2012-ben folyó áron az egy évvel korábbinál 5%-kal kisebb, 34 milliárd³ forint értékben történt **beruházás** a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágban.

A folyó **fizetési mérleg** 2012-ben – „idegenforgalom” jogcímen – 3787 millió euróbevételt, illetve 1553 millió eurókiadást mutat, így az utasforgalmi egyenleg 2,2%-os csökkenést követően 2127 millió euró volt. Az idegenforgalmi egyenleg részesedése a szolgáltatás-külkereskedelmen belül 63% volt, következésképpen jelentősen hozzájárult annak aktívumához.⁴

A forint euróhoz viszonyított átlagos árfolyama 3,7%-os gyengülést mutatott 2012-ben, de nagy volt az éven belüli ingadozás, hiszen a kezdeti 320 forint/euró értékről csak augusztusra állt be a 280–290 forint/euró körüli szintre.

Az árfolyam ingadozása ellentmondásos hatású a turisztikai kereslet szempontjából, egyrészt a gyenge forint élénkíti a nemzetközi turisztikai keresletet, másrészt viszont – annak inflációgerjesztő hatása révén – visszafogja a belföldi forgalmat, továbbá drágítja a külföldre utazást.

³ Forrás: Táblák (STADAT) 3.3.1. A nemzetgazdasági beruházások teljesítményértéke gazdasági ágak szerint.

⁴ A fizetési mérleg tételei némileg eltérnek a külföldi látogatók (nem rezidensek) magyarországi, illetve a külföldre látogató magyarok fogyasztásának értékeitől. Ez utóbbi néhány milliárd forinttal azért mutat nagyobb értéket, mert az MNB, követve a Nemzetközi Valutaalap módszereit, a nemzetközi személyszállítási szolgáltatások értékét a fizetési mérleg szállítási sorában és nem az „idegenforgalom” tételen számolja el. A nemzetközi személyszállítás rezidens szolgáltatóinak teljesítményét, illetve ennek igénybevételét magyarországi fogyasztásnak tekintjük, a külföldi szolgáltatókét ezzel szemben nem.

2. A lakosság belföldi turisztikai utazásai

A turizmus a gazdasági szerepe mellett a lakosság életminőségére is jelentős hatással van, így sem gazdasági, sem társadalmi szempontból nem elhanyagolható annak ismerete, hogy a lakosság milyen arányban vesz részt a szabadidő eltöltésének e formájában, milyen jellemzői vannak az utazásoknak, illetve milyen keresletet generál a turizmus.

A gazdasági válság a turizmus területén is erősen éreztette a negatív hatását, a fő mutatók tekintetében a belföldi turizmus 2012-ben sem tudott a korábbi szintre kerülni. A válság érintette mind a hétvégi típusú (1–3 éjszakás), mind az ennél hosszabb időtartamú utazásokat; az utazások száma, illetve az azokon eltöltött idő 2012-ben mintegy ötödével maradt el az öt évvel korábitól. Elsősorban a hosszabb (üdülési jellegű) utazások esetében tapasztalható, hogy a lakosság keresi az olcsóbb utakat. Az egy utazó egy napjára jutó kiadás folyó áron gyakorlatilag nem változott ebben az időszakban.

A magyar lakosság 27%-a tett 1–3 éjszakás és 18%-a ennél hosszabb utazást 2012-ben, az utazás legalább egyik formájában a lakosság 35%-a vett részt, azaz a népesség jelentős része kimaradt a szabadidős utazás élményeiből.

A turizmusban való részvételt számos tényező befolyásolja: a háztartás jövedelmi, vagyoni helyzete (a második otthon, illetve a személygépkocsi-használat), a gazdasági aktivitás, az iskolai végzettség, az életkor, a lakóhely településének nagysága és régiója.

A gazdasági fejlettség tekintetében az előnyösebb helyzetben lévő főváros lakosságának közel fele, az Alföldön lakóknak mindössze 30%-a utazott az év során.

Sajátos módon befolyásolta az utazást a **háztartások összetétele**. Az egytagú háztartásban élők – jellemzően idősek, nyugdíjasok – 30%-a utazott az időszak során. A kettő–négy tagú háztartásokban élőknel 35–38% volt ez az arány, ami a háztartás nagyságának további növekedésével már ismét csökkenő tendenciát mutat.

Az iskolai végzettség is jelentős hatással van az utazási aktivitásra; a felsőfokú végzettségűek 56, a középfokú végzettséggel rendelkezők 35, az alacsonyfokú végzettségűek 23%-a utazott.

A gazdaságilag aktív dolgozóknak és a tanulóknak jóval nagyobb az esélyük a turizmusba való bekapcsolódásra, mint a munkanélkülieknek, vagy nyugdíjasoknak.

A jövedelmi helyzet a turisztikai aktivitás jelentős különbségeit eredményezi. A saját **anyagi helyzetüket** átlag felettinek érzők 61%-a tett belföldön többnapos utazást, míg a nagyon szűkös körülmények között élőknek csupán 19%-a.

A nyaralóval, hétvégi házzal rendelkező háztartások tagjainak több mint 77%-a vett részt ilyen utazáson, a második otthonnal nem rendelkezőknek kevesebb mint harmada.

Hasonló kapcsolat figyelhető meg a **személygépkocsi-használat** és az utazási aktivitás között. A személygépkocsit használó háztartások lényegesen nagyobb arányban számoltak be utazásról, mint a személygépkocsit nem használók. Az eltöltött idő viszonylatában az utazásokhoz választott **közlekedési módok** közül személygépkocsit 73, autóbust 14, vonatot 13%-ban vettek igénybe.

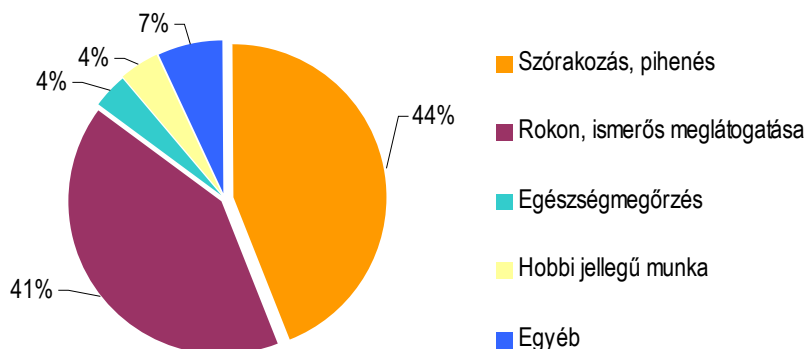
A 17 millió többnapos belföldi utazás során eltöltött 72 millió nap azt jelenti, hogy a belföldi turizmus volumene jelentősen (10, illetve 7%-kal) elmaradt az előző évitől, aminek az oka az, hogy miközben az utazók száma nem változott jelentősen, ők a korábbinál ritkábban és rövidebb időre indultak útra.

Az utazások legfontosabb motivációi a szórakozás, pihenés, illetve az ismerős meglátogatása, az utazással töltött idő 85%-ára e célok valamelyike miatt került sor.

Az egészségmegőrzésnek és a hobbi jellegű munkavégzésnek 4–4%-os a részese-
dése.

2. ábra

A belföldi utazáson töltött idő megoszlása motiváció szerint, 2012

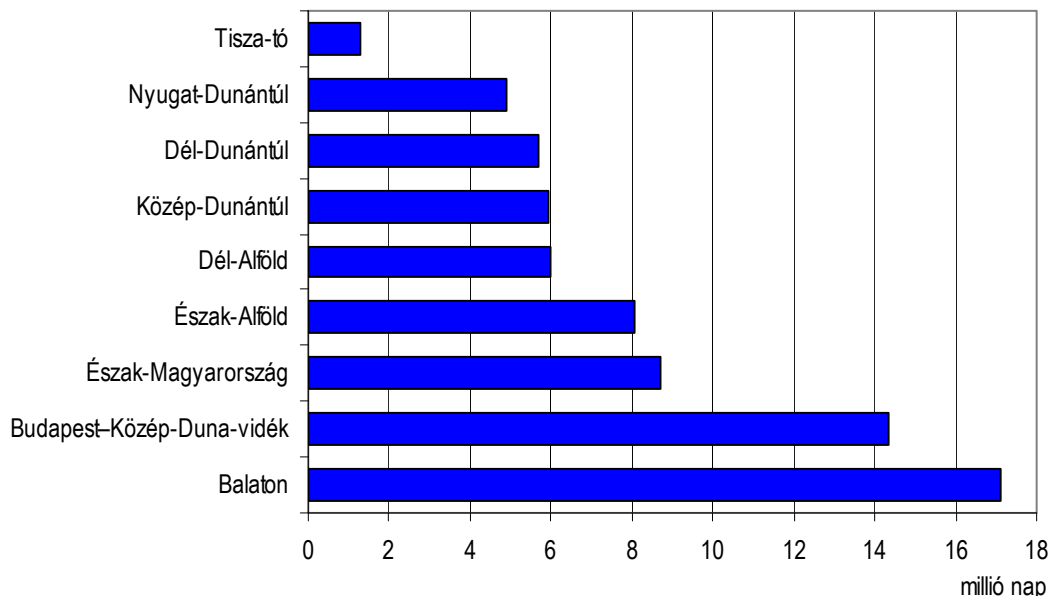

Mindezzel szoros összefüggésben van az is, hogy **az igénybe vett szállástípusok** között 48%-ot a rokon, ismerős által biztosított szállás, míg 19%-ot a saját második otthon igénybevétele képvisel, a kereskedelmi szálláshelyek közül a szállodák (18%) voltak a legnépszerűbbek.

A belföldi utazások **fogadó turisztikai régiók** szerinti eloszlása tekintetében az a tapasztalat, hogy azok legnagyobb része általában a lakóhellyel megegyező régióba irányult. A Balatonnál realizálódott az összes utazásra fordított idő közel negyede, Budapest–Közép-Duna-vidék részesedése 20% volt. Ezek mellett Észak-Magyarország és Észak-Alföld voltak a legkedveltebb célpontok.

3. ábra

Az utak során eltöltött idő célrégió szerint, 2012

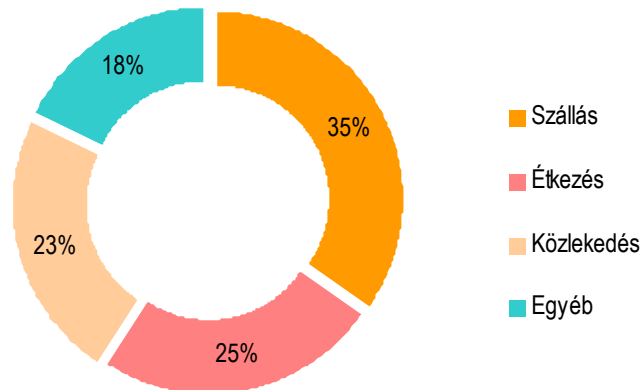

Az utazásokhoz kapcsolódóan a lakosság 267 milliárd forintot költött, ami folyó áron megegyezik az egy évvel korábbi értékkel. Ennek 35%-át szálláshelyszolgáltatásokra, 25%-át vendéglátó-szolgáltatások és élelmiszerek vásárlására,

23%-át pedig közlekedésre (beleszámítva az üzemanyag-vásárlásokat is) fordították. Az előző évhez képest nőtt a szállás-, illetve az üzemanyag-költség részesedése.

4. ábra

Költésszerkezet a többnapos belföldi utakon, 2012

A Balaton régió belföldi turisztikai bevételei az inflációnál nagyobb mértékben 5,8%-kal, 79 milliárd forintra növekedtek. A legnagyobb tavunk mellett az Észak-Alföldre, a Közép-Dunántúlra, illetve a Tisza-tavi régióba utazók költöttek az előző évinél többet, míg Budapest, Közép-Duna-vidék, Észak-Magyarország és Dél-Alföld régiók jelentős visszaesést könyvelhettek el. A fővárosban, illetve a Pest megyében lakók 98 milliárd forintot költöttek belföldi turizmusra, ennek harmada a Balatonnál realizálódott.

Az egy utazó egy napjára jutó költség csak a hétvégi típusú utazások esetén emelkedett, a hosszabb utazásokhoz kapcsolódó költség évek óta stagnál.

A négy- és annál több éjszakás belföldi utak jellemzői

A szabadidő turisztikai célú felhasználását elsősorban a legalább négyéjszakás távolléttel járó utazások jellemzik, melyeken **a lakosság 18%-a** vett részt 2012-ben, ami jelentős csökkenést jelent az egy évvel korábbi adathoz képest.

A **szezonális ingadozás** a hosszabb időtartamú utazások tekintetében sokkal jelentősebb, az eltöltött idő több mint 40%-a a harmadik negyedévre koncentrálódik.

Ezeknél az utazásoknál a **regionális különbségek** is sokkal markánsabbak, mint a rövidebb, hétvégi típusú utazásoknál. Az ország gazdaságilag kevésbé fejlett régióinak lakossága a turisztikai célú utazásoknak is kevésbé részese. A fővárosiak 31, a Dunántúlon élőknek 16–19, az Alföldön lakóknak csupán 13–14%-a vett részt ilyen utazáson.

A **háztartás összetétele** szintén jelentősen befolyásolta az utazáson való részvételt. Az egyfős háztartásokban élők 15, a gyermektelen fiatal párok 31, a három- és négytagú háztartásokban élők 19–20, az öttagú háztartásokban 16% vett részt ilyen jellegű utazáson, az ennél nagyobb háztartásokban pedig ennél is alacsonyabb volt ez az arány.

A **gazdasági aktivitás** tekintetében az látható, hogy miközben a dolgozók és tanulók 21–22%-a, addig a nyugdíjasoknak csak 14%-a tett négy- vagy annál több éjszakás utazást.

A **iskolai végzettség** szempontjából vizsgálva a jelenséget, látható, hogy a képzetesebb rétegek életviteléből, kulturális igényeiből és anyagi lehetőségeiből adódó különbségek a turizmusban való részvétel tekintetében is megnyilvánulnak. A felsőfokú

végzettségűek harmada, a középfokú végzettségűek 18, az alapfokú végzettségűek 10%-a vett részt ilyen utazáson.

A **jövedelmi, anyagi feltételek** különbözőségének hatása szintén jelentős. A saját anyagi helyzetüket átlag felettinek érző háztartások 39, az átlagos anyagi helyzetűek 25, a szerény, vagy nagyon szűkös körülmények között élőknek mindössze 14, illetve 8%-a utazott az időszak során belföldre ilyen időtartamra.

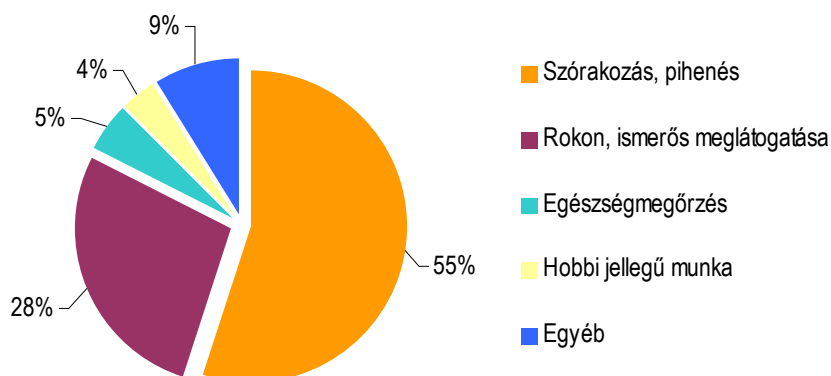
Azt, hogy az utazási aktivitás szoros kapcsolatban van a **háztartások anyagi helyzetével**, jól mutatja az a tény is, hogy a hétvégi házzal, nyaralóval rendelkező háztartásokban élők 56%-a utazott el hosszabb időre, akár a saját nyaralójába, akár más típusú szálláshelyre. A személygépkocsit használók közül 22%, a többiek közül azonban csak minden kilencedik személy utazott belföldön öt vagy annál több napra.

2012 folyamán a lakosság 4,6 millió négy- vagy annál több éjszakás utazást tett, melyek során 35 millió napot töltött el, ami kismértékű növekedést jelent az egy évvel korábbihoz képest. Az utazások átlagos időtartama 7,7 nap volt.

Az utazások legfontosabb **motivációja** a hosszú időtartamú utaknál a szórakozás, pihenés (55%) volt, de figyelmet érdemlő a rokonok, ismerősök meglátogatása is (28%), az utazáson töltött idő 5%-a egészségügyi, wellnessutazáshoz, illetve 4%-a kertészkedéshez, vagy más hobbi jellegű munkavégzéshez kötődött. A motiváció szoros kapcsolatban van a célrégióval; a Balatonnál töltött idő 80%-a a szórakozást, pihenést szolgálta, míg a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban a rokon-, barátlátogatások jelentősége számottevően meghaladta a pihenési célú utazásokét.

5. ábra

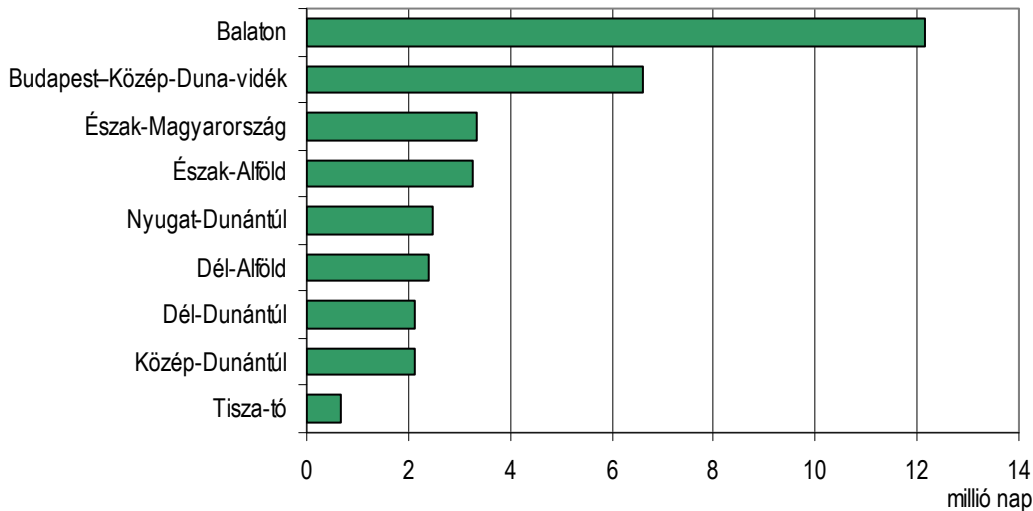
A belföldi utazáson töltött idő megoszlása a négy- vagy annál több éjszakás utakon, 2012

Saját második otthon 23, ismerős által biztosított **szálláslehetőséget** 37%-ban vettek igénybe az utazók. A kereskedelmi szálláshelyek közül a szállodákban (21%) és a panziókban (6%) szálltak meg a turisták a leghosszabb ideig.

Sajátos módon alakul a kibocsátó–fogadó régiók viszonya. A Közép-Magyarországon lakók utazásra fordított ideje a Balatonnál több mint 5,8 millió nap, ami a régió belfölddivendég-forgalmának közel a fele. Emellett Budapest–Közép-Duna-vidék turisztikai régió szerepét érdemes kiemelni a belföldi turizmusban, e két célrégió adta a teljes belfölddivendég-forgalom több mint felét. Az ország többi részére – ahogy a rövid utaknál is – elsősorban a régióon belüli utazások voltak a jellemzők, ami arra utal, hogy a közeli célpontokhoz való utazások jelentős súllyal vannak jelen az egyébként visszafogott utazási keresletben.

A négy- vagy annál több éjszakás utak során eltöltött idő célrégió szerint, 2012

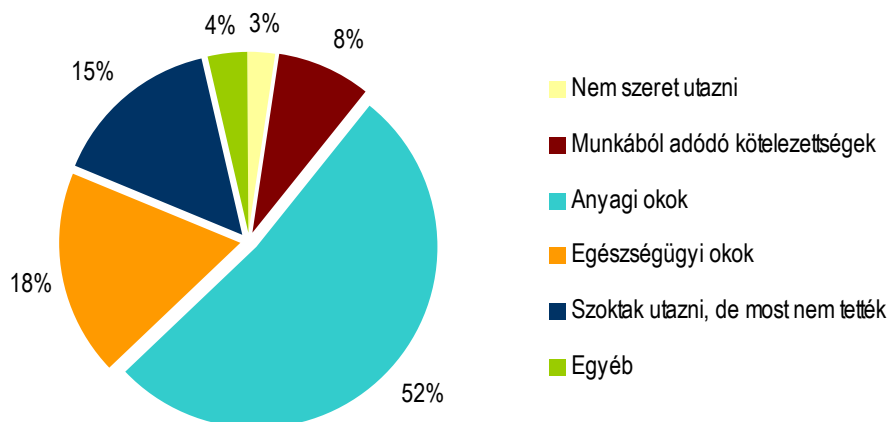

A négy- vagy annál többéjszakás utazások során a lakosság folyó áron számítva – az előző évihez hasonló értéket, – 124 milliárd forintot költött. A kiadások 40%-át szállásra, 27, illetve 17%-át pedig étkezésre és közlekedésre fordították az utazók. Az egy utazó egy napjára jutó kiadás 3541 forint volt 2012-ben, ami lényegében megegyezik az egy évvel korábbival, ám a motiváció, a célrégió, a szálláshely-igénybevétel mentén jelentősen szóródik.

Az utazásból való kimaradás okai

A magyar lakosság közel kétharmada nem utazott turisztikai céllal sem hétvégére, sem hosszabb időre. A turizmusból való kimaradás legfőbb oka az anyagi lehetőségek hiánya, a 2008-ban mért 42%-ról ez az arány 2012-ben 52%-ra emelkedett. Erre az Alföldön, Közép-Magyarországon, illetve Dél-Dunántúlon lakók hivatkoztak az átlagnál gyakrabban. A másik két leggyakrabban említett ok az egészségügyi problémák és a munkából adódó kötelezettségek. Utóbbira a fővárosban lakók hivatkoztak az átlagnál nagyobb arányban.

Az utazásból való kimaradás oka, 2012

3. A lakosság utazási szokásai külföldön

A külföldre tett utazások száma és főbb jellemzői

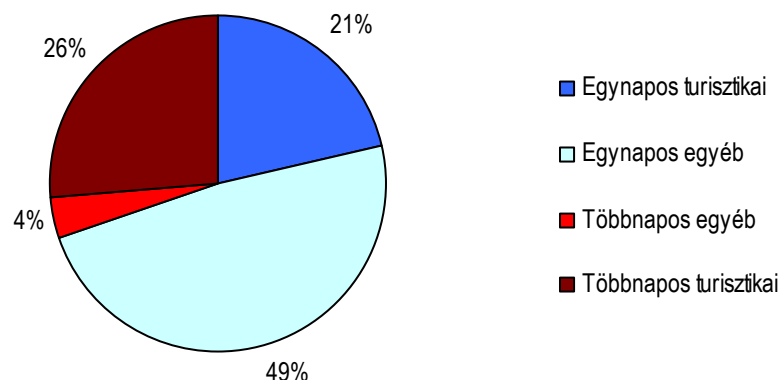
A lakosság 2012-ben **összesen** 16,1 millió alkalommal utazott a határon túlra – nagyrészt a schengeni belső határszakaszokon, illetve a Liszt Ferenc repülőtéren keresztül –, ez 3,0%-os csökkenést jelent 2011-hez képest. Kisebb-nagyobb mértékű csökkenés mindegyik fő motivációs célnál megfigyelhető volt. Jelentősen visszaesett az üzleti turizmus és a tanulás céljából külföldre utazó magyarok száma. Munkavégzés és a szabadidő eltöltésének céljából 0,9–2%-kal utaztak kevesebben, míg a vásárlást szinte ugyanannyian jelölték meg külföldi útjuk fő céljaként, mint 2011-ben. Az utazások számában jelentkező negatív tendencia mindegyik negyedévre jellemző volt. Az utazások 48%-át **turisztikai céllal**, azaz szabadidős vagy üzleti motivációval tették a magyarok a vizsgált évben.

A turisztikai célú utazások 45%-a – közel 3,5 millió alkalom – volt **egynapos**, éjszakázás nélküli utazás. Folytatódott a hivatalos célú, üzleti utazások számának évek óta tartó csökkenése, melynek hatására 2012-re az 5 évvel ezelőtti utazásszám 60%-ára zsugorodott az egynapos üzleti utak száma. A szabadidő eltöltésének céljából – elsősorban üdülési, kikapcsolódási, természetjárási és rokonlátogatási motivációval – egy napra külföldre látogatók száma 3,4%-kal nőtt az előző évhez képest, és meghaladta a 3,2 millió alkalmat. A turisztikai utazások száma az első és a negyedik negyedévben jelentősen emelkedett az egy évvel ezelőttihez viszonyítva, míg a második–harmadik negyedévben 3,9–4,5%-kal csökkent. Az egy napra turisztikai célból utazók kizárólag a szomszédos országokat és alacsony számban Csehországot keresték fel. A legpreferáltabb célországok Ausztria és Szlovákia voltak, ebbe a két országba irányult az egynapos turisztikai utazások négyötöde.

A turisztikai célú utak 55%-a **többnapos** utazás volt a vizsgált évben. A többnapos turisztikai célú utak száma, az előző évben tapasztalható csekély élénkülés után, 8,1%-kal visszaesett 2012-ben az előző évhez képest. A turisztikai utazásokon belül a szabadidős turizmus szerepe a döntő, aránya az összes többnapos turisztikai utazáshoz viszonyítva 89%, míg az üzleti céllal tett utazásoké 11%. A szabadidős célból külföldre látogatók túlnyomó részének üdülés, városnézés, illetve rokon- és barátlátogatás volt a fő motivációja. A többnapos üzleti utak számában az előző években tapasztalt csökkenés 2012-ben felgyorsult; a 21%-os visszaesést követően félmillió alá esett az üzleti utazások száma. Az üzleti utazók közel fele repülővel közlekedett.

8. ábra

A külföldi utazások megoszlása, 2012

A több napra turisztikai céllal külföldre utazók több mint fele (56%-a) fizetős szálláshelyeken, ezen belül főként szállodákban és panziókban szálltak meg. A nem fizető szálláshelyet választók között a barátoknál, rokonoknál megszállók voltak többségben. A többnapos turisztikai utazások negyedét, az üzleti utak több mint felét szervezték utazási irodán keresztül 2012-ben.

A turisztikai motivációval több napra külföldre indulók a szomszédos **országok** mellett nagy számban keresték fel Németországot, Csehországot, Olaszországot és Franciaországot. Az utazók több mint háromnegyede az Európai Unió valamelyik országát választotta céljául. Minden harmadik utazás német nyelvterületre (Németországba, Ausztriába vagy Svájcba) irányult. Az USA volt az egyetlen Európán kívüli célország a legkedveltebb 15 között. Az előző évhez képest jelentősen csökkent a Csehországba, Olaszországba, Franciaországba tett utak száma, míg Romániát többen választották úti célul.

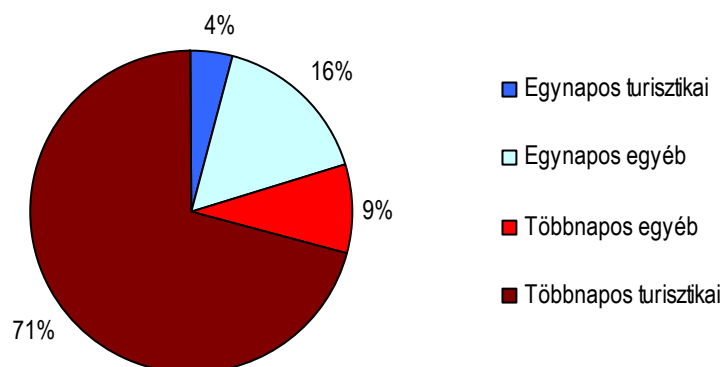
Összességében a turisztikai célból kiutazók között 2011-hez hasonlóan, 2012-ben is nagyobb volt a férfiak aránya. A turisztikai céllal külföldre látogatók fele a 25–44 éves korosztályba, közel egyharmada a 45–64 éves korosztályba tartozott.

2012-ben a lakosság **összesen** 43,9 millió napot töltött külföldön, ennek több mint 1/3-át a harmadik negyedében. 2011-hez képest 2012-ben 15%-kal esett vissza a külföldön töltött napok száma. A visszaesést az okozta, hogy kevesebben és rövidebb időre utaztak többnapos külföldi utakra. Míg 2011-ben egy többnapos utazás átlagos hossza 7,5 nap, addig 2012-ben már csak 6,7 nap volt. Az összes külföldön töltött nap 70%-a kapcsolódott **turisztikai** motivációhoz, annak is túlnyomó részét (92%-át) a szabadidős turizmus jelentette. A több napra turisztikai célból külföldre látogatók átlagosan 6,4 napot tartózkodtak külföldön, 0,1 nappal kevesebbet, mint az előző évben. Ezen belül a szabadidős utazások átlagos hossza 6,7 nap, az üzleti utazásoké 4,5 nap volt.

A külföldi utazáshoz kapcsolódó költség

2012-ben a magyar lakosság **összesen** 516 milliárd forintot (1789 millió eurót) költött el külföldön, 3,5%-kal (euróban számolva 6,7%-kal) kevesebbet, mint 2011-ben. A külföldre utazók kisebb költsékesítését a turizmusra jutó kevesebb anyagi forrás mellett a gyengébb forint is okozta. Az 516 milliárd forint háromnegyedét (387 milliárd forintot) **turisztikai célú utazásokon** költötték el a magyarok, amelynek túlnyomó része a többnapos utazásokhoz kapcsolódott. Egy fő egy napon átlagosan 11 761 forintot költött, 13%-kal többet, mint 2011-ben. Az egy napra jutó költség az éjszakázás nélküli utak esetében tízezer forint alatt maradt, míg a többnapos utaknál meghaladta a 12 600 forintot.

A külföldre látogatók költésének megoszlása, 2012

Az **egy napra látogatók** az előző évhez képest 1,5%-kal többet, 104,6 milliárd forintot költöttek külföldön, ennek jelentős része (74 milliárd forint) a vásárlási célú utazásokhoz kötődik. Az üzleti utakon megvalósult 4 milliárd forintos kiadással együtt megállapítható, hogy az egynapos utakon megvalósult külföldi kiadásoknak mindössze 20%-a köthető a turisztikai célú utakhoz. Ez az összeg 21%-kal haladta meg az előző évi turisztikai célú költést.

A **többnapos utakhoz** kapcsolódó kiadás 2011-hez képest 4,6%-kal csökkent, és 411,5 milliárd forintot tett ki 2012-ben. A csökkenést a többnapos üzleti, tanulási és vásárlási célú utakon tapasztalható visszafogottabb költés okozta. A több napra utazók külföldi kiadásainak 89%-a kötődött turisztikai motivációjú utakhoz.

A **külföldre látogatók fogyasztási szerkezete** – csakúgy, mint a hozzánk érkezőknél – lényegesen különbözik az egy, illetve a több napra látogatók esetében. Az egy napra látogatók kiadásai 74%-át élelmiszer, ital, üzemanyag és egyéb árucikkek vásárlására fordították. A több napra látogatók kiadásai közel felét szálláshely- és vendéglátó-szolgáltatások igénybevételére, illetve üzemanyag-vásárlásra költötték külföldön. 2012-ben az előző évhez képest nőtt az üzemanyag-vásárlás aránya, különösen az egy napra látogatók esetében (16%-ról 25%-ra). Az egy és a több napra külföldre látogatók körében egyaránt nőtt a kulturális-, a sport- és az egészségmegőrzési szolgáltatásokra fordított összeg aránya.

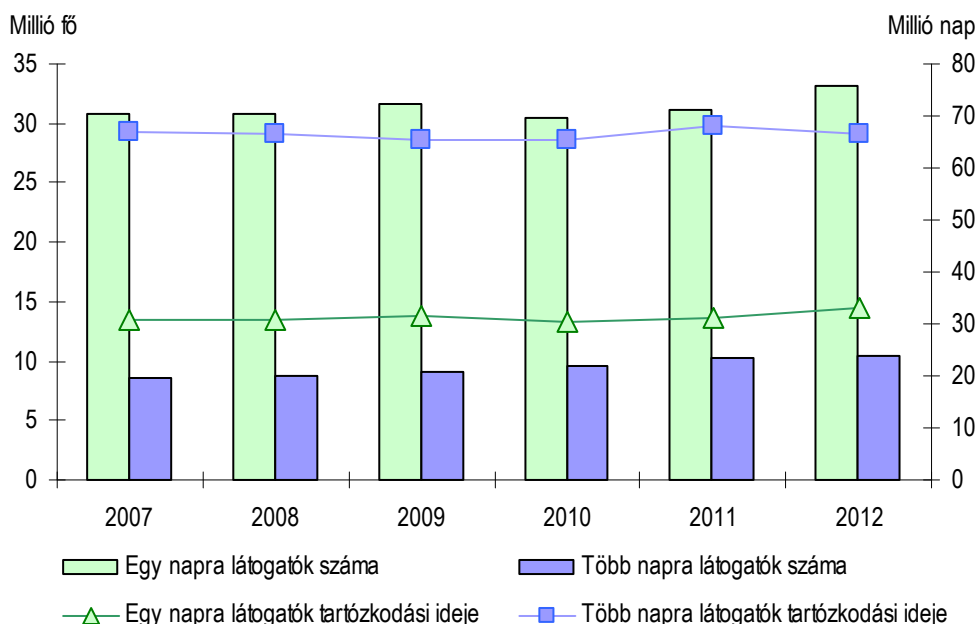
4. Az utasforgalom, a külföldi turisztikai kereslet és fogyasztás

Magyarország földrajzi elhelyezkedéséből adódóan – az Európai Unió és a schengeni övezet keleti kapujaként – számos, eltérő utazási célú és motivációjú látogató találkozhelye. Nem csak a termál- és gyógyvizek jótékony hatása, fővárosunk szépsége és a Balaton vize csábítja külföldi látogatóinkat. Milliók érkeznek az eurót már bevezetett szomszédos országok határmenti településeiről vásárolni a forint ingadozásától függően, és szintén sokan utaznak keresztül Magyarországon Nyugat-Európába munkavállalási céllal.

Számokban kifejezve, a **turisztikai motivációval érkező 14,9 millió látogatón felül 28,7 millió fő – az összes külföldi látogató⁵ 66%-a – nem turisztikai céllal érkezett** Magyarországra.

10. ábra

A Magyarországra érkezők száma és tartózkodási ideje, 2012

2012-ben a Magyarországra látogató 43,6 millió külföldi utazó 36%-a (15,5 millió fő) csak néhány órát töltött hazánk területén – áthaladt az országon, mint átutazó. Több mint egyharmaduk román, 9%-uk bolgár állampolgár volt. E két nemzet éven belüli átutazóinak eloszlása közel egyenletes, ami a nyári hónapokban mérsékelten emelkedett. Fő utazási céljuk nyugat-európai, főként olaszországi, spanyolországi, németországi, ausztriai munkavállalás. A szlovák és lengyel átutazók (6-7%) számosságukat tekintve alig maradnak el a bolgárok mögött, azonban átutazásuk jellege merőben más, elsősorban nyaraláshoz kapcsolódó, mely a nyári hónapokra koncentrálódik.

A külföldi látogatók 24%-ának fő utazási célja termékek és szolgáltatások vásárlása, akik túlnyomórészt a határ melletti településekről érkeznek. Az osztrákok, s főként a szlovákok a forint/euró árfolyam mozgásából fakadó gazdasági előnyökre reagálnak azonnal. A 10,6 millió vásárlási céllal érkező 56%-a szlovák, 22%-a oszt-

⁵ A felvétel alapsokasága a hazánkból kilépő külföldiek száma.

rák állampolgár. Szerb és ukrán szomszédaink vásárlás, valamint üzletelés céljából a Magyarországon vásárolt termékek utáni áfa-visszatérítés lehetőségét használják ki nagy számban.

2012-ben csak **minden harmadik külföldi érkezett turisztikai céllal**. Miközben az 1–3 éjszakás utak száma 4%-kal visszaesett, a hosszabb idejűeké 6, az egynapos turisztikai célú utaké 26%-kal növekedtek. A turisztikai motivációjú utak közül az egynaposok aránya igen magas (42%). Motivációjuk elsősorban kirándulások, városlátogatások, jellemző továbbá a rokon- és barátlátogatás, főként a tavaszi és nyári hónapokban, az egynapos wellnessprogramok, fürdőlátogatások. Ez utóbbi a szomszédos országok körében a legnépszerűbb, de növekszik a cseh és lengyel látogatók száma is.

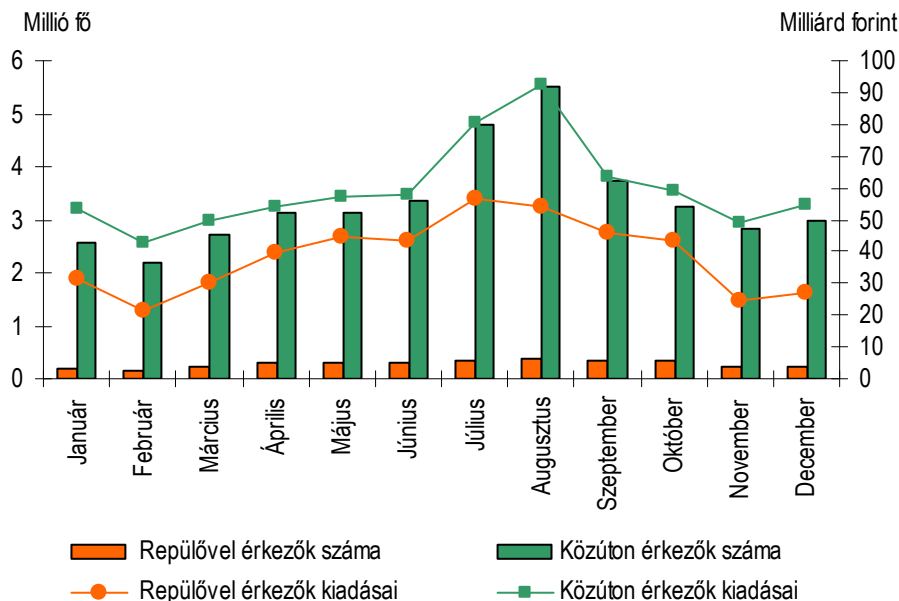
Csak minden ötödik külföldi – lényegében **8,6 millió látogató – nevezhető klasszikus értelemben véve turistának**, akik valamely turisztikai tevékenységgel egy napnál több időt töltöttek hazánkban. A több napra, turisztikai céllal érkezők száma lényegében változatlan, éven belül a III. negyedévben a rokon- és a barátlátogatások, a IV. negyedévben a gyógy- és egészségmegőrző kezelések igénybevétele mutatott visszaesést. **Rokon- és barátlátogatási** céllal az összes külföldi látogató 10%-a (4,5 millió fő) érkezett, 31%-uk Ausztriából és Szlovákiából (közel azonos arányban), 19%-uk román, 8%-uk szerb nemzetiségű.

2012-ben a **külföldi látogatók 99,9 millió napot töltöttek el** Magyarországon, **0,7%-kal többet**, mint az előző évben. A látogatószám növekedésével párhuzamosan az átlagos tartózkodások hossza 2,4 napról 2,3 napra csökkent. Az 1–3 éjszakát eltöltők, valamint a huzamosabb ideig tartózkodók átlagos tartózkodása is csökkent mutatott, 2,9-ről 2,8 napra, valamint 6,6 napról 6,4 napra. A szabadidős utazásra 2012-ben átlagosan 4,1 napot szántak külföldi látogatóink. A többnapos utazásoknál a városnéző és kulturális utakra szánt idő 5,2 nap, a rokon- és barátlátogatások hossza 6,8 nap volt.

2012-ben **3,3 millió fővel** – 1 százalékpontos csökkenés mellett – **7,6% volt a légi úton érkezők aránya a teljes látogatóforgalmon belül**. Ennek egyik oka a nemzeti légitársaság, a Malév 2012. február elején bekövetkezett csődje, valamint ennek következményeként olyan desztinációk, célpiacok és látogatóközönség kiesése, melyek pótlása időt vett igénybe a versenytársak részéről is. **A repülővel érkezők 95%-a turisztikai céllal**, 2,3%-uk munkavégzés, további részük tanulási szándékkal érkezett. Az üzleti utazók aránya 2012-ben a teljes légi forgalom 21%-át tette ki, ami 1 százalékpontos növekedést mutatott a korábbi év adataihoz mérten. Az aránynövekedés jórészt annak köszönhető, hogy az üzleti utazókkal ellentétben a szabadidős utazók száma csökkent (8%-kal).

Légi úton a legtöbben Németországból, az Amerikai Egyesült Államokból, Nagy-Britanniából, Franciaországból és Spanyolországból érkeztek.

A Magyarországra érkezők száma és kiadása az érkezés típusa szerint, 2012

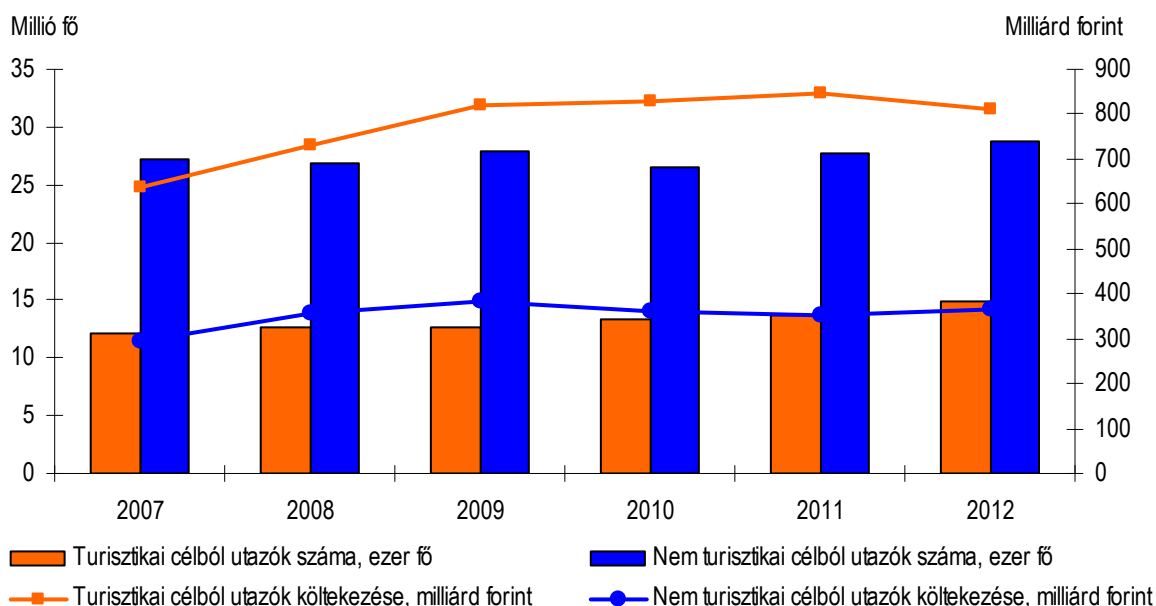

2012-ben a hazánkba látogató **külföldiek magyarországi kiadásainak összege 1175 milliárd forint volt**, ami folyó áron 2%-kal maradt el az előző évi bevételektől. **A turisztikai célú kiadások 4,5%-kal csökkentek**, főként az üzleti utazásokra és a gyógy- és egészségmegőrzésre fordított összegek estek vissza jelentősen (11 és 8%-kal), **a nem turisztikai bevételek 4%-kal nőttek**. Az egy napra látogatók az összes kiadás 29%-át, 340 milliárd forintot adtak ki termékekre és szolgáltatásokra. A több napra látogatóktól befolyt bevételek összege éves szinten 835 milliárd forint volt. Az I. negyedévben tapasztalt 8%-os bevételnövekedést követően a nyári hónapokban (III. negyedév) a bevételek szintje épphogy elérte a 2011 azonos időszaki értéket, a többi időszakban 8 és 17%-os csökkenést mutatott. **Szabadidős célokra a külföldiek 689 milliárd forintot fordítottak**, 142 milliárdot gyógy- és egészségmegőrzésre, 146 milliárdot rokonlátogatásra, 234 milliárdot városnézésre, 167 milliárd forintot üdülésre, szórakozásra. A szabadidős bevételek 24%-a németektől, 12%-a az Ausztriából, 8%-a az USA-ból érkezőktől származott.

2012-ben a több napra Magyarországra látogató **külföldiek 38%-a érkezett Budapestre**. 29%-uk Nyugat-Dunántúlra és minden tizedik a Balatonra. Budapestre jellemzően városnézés, üzleti utazás, körutazás, rokon- és barátlátogatás céljával érkeztek. Nyugat-Dunántúl az átutazók, valamint a gyógy- és egészségmegőrzési célú utazók körében is kedvelt. Az átutazók esetében a Nyugat-Európában dolgozók éjszakáznak itt előszeretettel, a gyógyászati és prevenciós kezelések megfizethetőbb ára viszont az osztrákokat és a németeket csábítja.

12. ábra

A Magyarországra érkező külföldi látogatók száma és magyarországi kiadásai

A látogatók fogyasztási szerkezete néhány százalékpontos változást mutat évről évre. Az **egy napra látogatók** kiadásaik 37%-át árucikkek, 30%-át élelmiszer- és italvásárlásra fordították. Az üzemanyag-kiadások aránya szinte változatlan (8%), a vendéglátó-szolgáltatások 1,3 százalékponttal visszaestek. A **több napra látogatók** esetén a kiadásokból a legnagyobb részt a szálláshely- és vendéglátó-szolgáltatásokra fordított költségek képviselik (46%). Közlekedésre 2 százalékponttal több (12,9%), élelmiszerre, italra és egyéb szolgáltatásokra 1, illetve 2,7 százalékponttal kevesebb pénzt költöttek.

5. Szálláshely-szolgáltatás

2012-ben Magyarországon a turisztikai szálláshely-szolgáltatást nyújtó egységek 235 ezer szobát és 602 ezer férőhelyet biztosítottak a vendégek számára. Ezeken a szálláshelyeken realizálódott a vendégek és vendégéjszakák 96, illetve 95%-a. A szobák és férőhelyek több mint fele a kereskedelmi szálláshelyeken volt elérhető. A nem üzleti célú szálláshelyek az összes férőhely 7,7%-ával várták a vendégeket az országban.

A kereskedelmi egységek részesedése a vendégéjszakák számát tekintve mindegyik régióban a legmagasabb, a legalacsonyabb a dél-dunántúli régióban volt (66%-os), ahol az egyéb (2009-ig magán-) szálláshelyek 29%-os arányú forgalmat könyvelhettek el. A nem üzleti célú szálláshelyek forgalmának aránya egyik régióban sem érte el a 10%-ot.

2. tábla

Szálláshely-szolgáltatók összefoglaló adatai, 2012

Megnevezés	Üzleti célú szálláshelyek		Nem üzleti célú szálláshelyek	Együtt
	kereskedelmi szálláshelyek	egyéb (2009-ig magán-) szálláshelyek		
Működő egység ^{a)}	3 175	36 249	894	40 318
Szoba ^{a),b)}	127 258	95 417	12 609	235 284
Férőhely ^{a)}	336 397	219 054	46 422	601 873
Vendég, ezer	8 385	954	423	9 762
Vendégéjszaka, ezer	21 805	3 368	1 420	26 593
Átlagos tartózkodási idő, éjszaka	2,6	3,5	3,4	2,7

^{a)} Kereskedelmi szálláshelyek esetében 2012. július 31-i, egyéb (2009-ig magán-) szálláshelyek és nem üzleti célú szálláshelyek esetében 2012. december 31-i állapot.

^{b)} A kereskedelmi szálláshelyek esetében a kiadható szobák és lakóegységek számát együttesen tartalmazza.

Kereskedelmi szálláshelyek

A Magyarországon **regisztrált 3800 kereskedelmi szálláshelyet** több mint 3100 vállalkozás üzemeltette. Az üzemeltetők 87%-a egy, 10%-a kettő, a többi pedig három vagy több szálláshelyet működtetett. Mindössze 19 olyan vállalkozás működött 2012-ben, amely hálózatként üzemelt⁶. A vállalkozások mindössze 71%-a tartozott a Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágba.

2012 júliusában 3175 kereskedelmi szálláshely⁷ 127 ezer szobával – ezen belül a kempingek 36 ezer lakóegységgel – és 336 ezer férőhellyel várta a vendégeket.

2012. július 31-én 997 szálloda működött az országban. A szállodák 58 ezer szobával és az összes kereskedelmi szálláshelyi férőhely 41%-val (139 ezer férőhellyel) rendelkeztek. A működő egységek száma közel azonos maradt, míg a férőhelyek száma 2,0, a kiadható szobák száma 1,4%-kal emelkedett a 2011-ben regisztrált adatokhoz képest.

A szállodakategóriák szerint – a kettő- és egycsillagos egységek kivételével – a működő egységek száma növekedett. A kategória nélküli szállodák száma 139-ről 109-re esett vissza 2012 júliusában. A szállodák 58%-a 50 vagy annál kevesebb

⁶ Hálózatnak tekintjük a legalább 6 szálláshelyet üzemeltető vállalkozásokat.

⁷ A regisztrált szálláshelyek közel egynegyede különböző okok miatt (átépítés, szünetelés, felszámolás, későbbi megnyitás stb.) júliusban, a turisztikai főidényben zárva volt.

szobával rendelkezett, míg 13%-uk esetében a szobák száma 100 vagy annál több volt.

A szállodai férőhelyek több mint egynegyedével a gyógy- és wellness-szállodák rendelkeztek, az összes szálloda közül 30 gyógy-, 164 wellness-szállodaként működött. A szállodák közül 145 garni-, 46 apartmanszállodaként és 26 kastélyszállóként üzemelt.

2012 júliusában a működő panziók száma közel 1100 volt. A panziók a kereskedelmi szálláshelyi férőhelyek 9,5%-ával (32 ezer férőhellyel) álltak a vendégek rendelkezésére.

A többi szállástípus közül jelentősebb kapacitásuk volt még a kempingeknek, bár ez csak a nyári hónapokra korlátozódott. A 278 egység, 92 ezer férőhellyel rendelkező, a férőhelyek száma 4,8%-kal csökkent, miközben az egységek száma nem változott. A közösségi szálláshelyek és üdülőházak együttes férőhely-kapacitása az összes kereskedelmi szálláshelyi férőhely-kapacitás több mint egyötödét tette ki.

2012-ben 8,4 millió külföldi és belföldi **vendég** 5,8%-kal több **éjszakát** töltött el, mint 2011-ben, Budapesten 12%-kal nőtt az éjszakák száma, a Balatonon 2,6%-os növekedés volt.

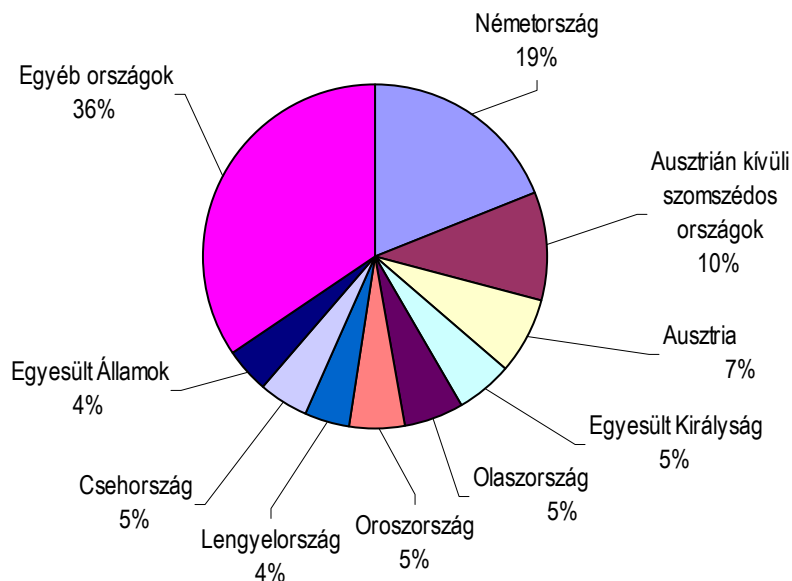
A kereskedelmi szálláshelyekre 2012 folyamán 4,2 millió külföldi vendég érkezett, számuk 8,9, az általuk eltöltött vendégéjszakák száma 9,4%-kal haladta meg az előző évi értéket. A külföldiek számaránya az összes vendég 50%-a, a vendégéjszakák számában 52%-kal részesedtek.

Az egyes szállodakategóriákban a külföldivendég-éjszakák számának alakulása eltérő képet mutat. Az öt- és háromcsillagos egységekben egyaránt emelkedett a külföldi vendégek által eltöltött éjszakák száma, de kiemelkedő forgalombővülést a négycsillagos egységek könyvelhettek el (18%-os), mindeközben az alacsonyabb besorolású szállodákban mérséklődött a forgalom. Legnagyobb mértékű (33%-os) csökkenésről az egycsillagos egységek számoltak be, de 26%-os volt a visszaesés a kétcsillagos szállodákban is. Az egyéb típusú szálláshelyeken belül a közösségi szálláshelyek forgalma 49%-kal, a kempingeké mérsékelten 3,3%-kal nőtt, a többi szállástípus forgalma visszaesett (az üdülőházak 4,4, a panziók 13%-os csökkenést regisztráltak).

A **külföldivendég-forgalom** erős területi koncentrátságára utal, hogy a vendégéjszakák több mint 57%-át a fővárosban és további 15%-át a Balatonnál regisztrálták. A balatoni üdülőkörzetben eltöltött külföldivendég-éjszakák száma 3,6%-kal nőtt, a **Budapestre látogató külföldi turisták** 15%-kal több vendégéjszakát töltöttek el 2011-hez képest. A fapados légitársaságok térnyerése leginkább a budapesti szálláshelyek forgalmi adatait befolyásolta, így a szállodák vendégforgalma – a minőségi szállodáknak köszönhetően – 15%-kal nőtt, valamint a közösségi szálláshelyek is jelentős, 225%-os növekedést értek el. A külföldi utasforgalom szerkezetének átalakulása elsősorban a csekély vendégforgalmat regisztráló üdülőházakat és a panziókat érintette kedvezőtlenül, ahol 34%-os forgalomcsökkenést regisztráltak.

Európa országaiból hazánk **kereskedelmi szálláshelyeire** érkező vendégek és éjszakáik száma 9,0, illetve 9,6%-kal emelkedett. Az Európai Unió – Magyarországon kívüli – 26 tagországból 2,9 millió vendég látogatta meg a szálláshelyeket, az általuk eltöltött éjszakák száma meghaladta a 8,2 milliót. Az unióból érkezők éjszakáik négyötödét szállodákban töltötték.

A külföldivendég-éjszakák számának megoszlása a főbb küldő országok szerint, 2012

Bár részesedésük a vendégforgalmi adatokban nem jelentős, az Európán kívüli földrészekről növekvő forgalmat jelentettek a kereskedelmi szálláshelyek 2011-hez képest. A legjelentősebb Európán kívüli küldő ország az Egyesült Államok, ahonnan közel 180 ezer vendég érkezett hazánkba 2012-ben. Jelentős részesedésűek az ázsiai országok (közel 350 ezer vendéggel), legfőképpen Japán és Kína.

A **kereskedelmi szálláshelyek** 2012-ben 4,2 millió **belföldi vendéget** fogadtak, akik 10,4 millió vendégéjszakát vettek igénybe. A vendégek és vendégéjszakák száma egyaránt nőtt (0,5, illetve 2,0%-kal) 2011-hez képest. A belföldivendégforgalom – a vendégéjszakák száma alapján – a panziók, és az üdülőtáborok kivételével, minden szállástípus esetében nőtt. Szállodakategóriákat tekintve a négycsillagos szállodákban 16%-kal emelkedett a vendégéjszakák száma, de növekedést regisztráltak a három- és egycsillagos egységek is, míg az ötcsillagos szállodák esetében kismértékű, a kétcsillagos egységekben pedig jelentősebb visszaesés volt.

Balatonon, ahol a belföldivendég-forgalom 26%-át regisztrálták a szálláshelyek, 2%-kal emelkedett a vendégéjszakák száma. Jelentős forgalmat könyvelhettek el a Mátra és Bükk üdülőkörzetben is a szálláshelyek, ahol az országos belföldivendégforgalom 10%-a realizálódott, és az eltöltött éjszakák száma 11%-kal emelkedett 2011-hez képest. Mindeközben a fővárosban enyhén csökkent a belföldi vendégek és az általuk eltöltött éjszakák száma.

A belföldivendég-éjszakák számát tekintve a három legnépszerűbb város Budapest, Hajdúszoboszló és Siófok volt. A külföldiek által leglátogatottabb városok közül Sárvár, Győr hiányzik a belföldiek körében legnépszerűbb települések közül, miközben Eger és Gyula megjelenik a belföldiek prioritása között.

3. tábla

Magyarország legnépszerűbb városai a vendégéjszakák száma alapján, 2012

Külföldivendég-éjszakák szerint	Belföldivendég-éjszakák szerint
Budapest	Budapest
Hévíz	Hajdúszoboszló
Bük	Siófok
Sárvár	Hévíz
Hajdúszoboszló	Zalakaros
Balatonfüred	Sopron
Győr	Gyula
Siófok	Bük
Zalakaros	Balatonfüred
Sopron	Eger

A kereskedelmi szálláshelyek 2012-ben 39,4%-os szobakapacitáskihasználtsággal működtek, ami 1,6 százalékponttal több, mint egy évvel korábban. A szállodák átlagos szobafoglaltsága 2012-ben 47,7%-os volt, 1,8 százalékponttal meghaladva a 2011-ben regisztrált értéket. Az év során július, augusztus és szeptember hónapokban működtek a szállodák a legmagasabb (55–63%-os) szobafoglaltsággal. Ebből a szempontból a két leggyengébb hónapnak – 33, illetve 34%-os kapacitáskihasználtsággal – január és február bizonyult.

A kereskedelmi szálláshelyek 2012-ben összesen 271 milliárd forint **bevételt** realizáltak, ami folyó áron 6,7%-kal több az előző évinél. 2012-ben a bevételekben a **szállásdíjbevétel** aránya 56, a szálláshelyi vendéglátásé 23, az egyéb szolgáltatásokból származó bevételeké 21%.

A kereskedelmi szálláshelyek 2012. évi szállásdíjbevétele 152 milliárd forint (folyó áron), az előző évi értéknél 8,3%-kal magasabb. A szállásdíjbevételek közel kétharmada (97 milliárd forint) a külföldi vendégektől származott, ez 9,4%-kal több, mint 2011-ben, a belföldi vendégek által fizetett szállásdíjbevétel 6,2%-os folyó áras növekedéssel elérte az 55 milliárd forintot.

A szállodai szobák bruttó átlagára 14 630 forint volt (ami 2,8%-kal haladta meg az előző évi értéket), az ötcsillagos kategóriában ennek több mint kétszeresét, az egycsillagos egységekben pedig a felét regisztrálták a szálláshelyek. Egy szoba egy működési napjára („REVPAR”) a szállodákban átlagosan bruttó 6975 forint szállásdíjbevétel jutott, ami 6,7%-kal nőtt a 2011-ben mért mutatóhoz képest. Az ötcsillagos egységek esetén a mutató értéke 21 300 forint, a négycsillagos házaknál ennek kevesebb mint fele, 7900 forint volt.

A szálláshely-, vendéglátó-szolgáltatások együttes **fogyasztóiár-indexe** 2012-ben 104,6% volt. Ezen belül a vendéglátás területén 4,9, a szálláshely-szolgáltatás területén pedig 2,6%-os áremelkedést mértek.

Az egyéb (2009-ig magán-) szálláshelyek

2012 végén 1455 településen 36 ezer hivatalosan regisztrált egyéb szálláshelyi vendéglátó 95 ezer szobával és 219 ezer férőhellyel várta a vendégeket. A szállásadók, a szobák és a férőhelyek száma az előző évhez képest összességében kissé csökkent. Az ország különböző területein eltérő tendenciák figyelhetők meg az egyéb szállásadás területén.

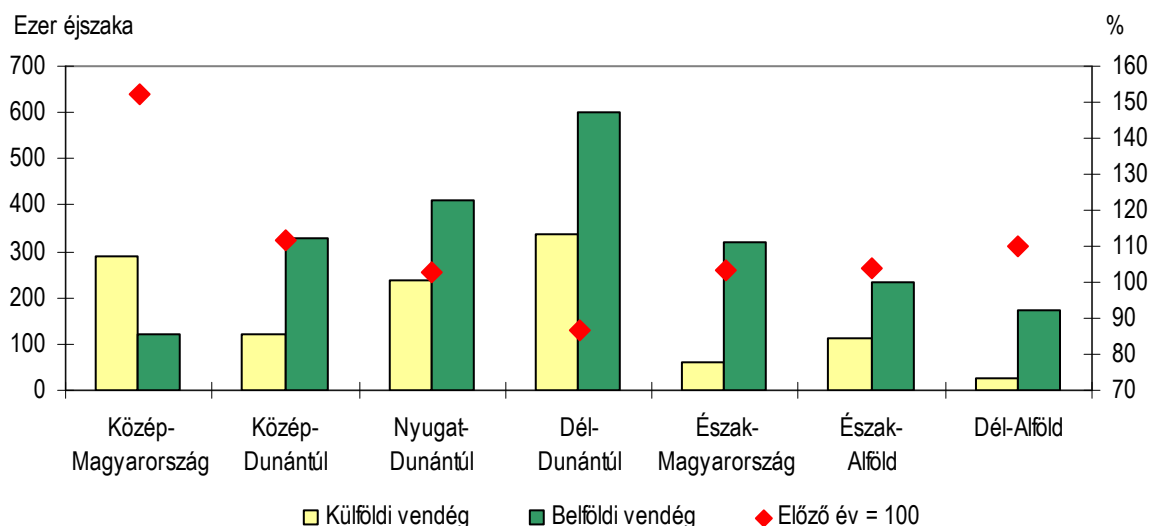
2012-ben az **egyéb szálláshelyek** férőhelyeinek száma Budapest területén jelentős mértékben, 46%-kal nőtt. A dunántúli régiókban egy év alatt 800 szállásadó hagyott fel a tevékenységgel, ami 3,4%-kal kevesebb férőhelyet jelent. A férőhelyek száma a Balaton-part közeli településeken 3,0%-kal csökkent, de még így is itt található az ilyen típusú szálláshelyek kapacitásának közel fele. A Mecsek és Villány üdülőkörzetben 18, a Tisza-tó mellett 11, a Dunakanyarban 8,2%-kal csökkent a férőhelyek száma. Szoba- és férőhelykapacitás-bővülés Budapesten kívül csak a Mátra-Bükk üdülőkörzetben figyelhető meg (4,1%).

A **falusi szállásadással** foglalkozók száma az ország minden régiójában visszaesett, így országosan kevesebb mint 3200-an foglalkoztak ezzel a tevékenységgel 2012-ben. Észak-Magyarország megőrizte évek óta fennálló vezető szerepét, annak ellenére, hogy a régióban tapasztalható 23%-os férőhelycsökkenésnél csak a Dél-Alföldön volt nagyobb mértékű (27%) visszaesés. A legkevesebb (1000–1500) férőhely Közép-Magyarországon és a Dél-Alföldön várta a vendégeket. A kiemelt üdülőkörzetekben a falusi férőhelyek kevesebb mint háromtizede található.

A települési önkormányzatok jelentése szerint 2012-ben 954 ezer vendég, 3,4 millió éjszakát töltött el az egyéb szálláshelyeken. A vendégek száma 8,7, a vendégéjszakák száma 3,2%-kal nőtt. A vendéglátók az év során átlagosan 26 vendéget fogadtak, akik az előző évinél rövidebb időre, átlagosan 3,5 éjszakára vették igénybe a szolgáltatásaikat. Az egyéb szállásadás **vendégforgalmára** jellemző a **belföldi** vendégek túlsúlya, a vizsgált évben 10-ből 7 vendég belföldi volt, az éjszakák közel kétharmadát ők vették igénybe, a falusi szállásadás esetében ez az arány 91%-os volt. 2012-ben 685 ezer belföldi vendég közel 2,2 millió éjszakát töltött el az egyéb szálláshelyeken, a vendégek száma 8,5, a vendégéjszakák száma 2,6%-kal bővült az előző évhez képest. A **külföldi** vendég-forgalomban a belföldihez hasonló mértékű növekedés tapasztalható 2011-hez viszonyítva. Mivel a külföldi vendégek száma nagyobb mértékben nőtt, mint a vendégéjszakák száma, az átlagos tartózkodási idő kissé rövidült (4,6 éjszakáról 4,4 éjszakára).

14. ábra

Az egyéb szálláshelyeken töltött vendégéjszakák száma és változása, 2012

A vendégforgalom harmada, a vendégéjszakák 39%-a (1,3 millió vendégéjszaka) a Balaton kiemelt üdülőkörzetben realizálódott 2012-ben. A Balaton part menti településekre tizedével több vendég érkezett 2011-hez képest. Jelentősen megélnékült a szálláshelyek iránti kereslet Budapesten, közel másfélszeresére nőtt a külföldi, har-

madával a belföldi vendégek száma, a vendégéjszakák száma összességében 73%-kal bővült. A külföldivendég-forgalom szempontjából jelentős Sopron-Kőszeg-hegyalja és a Mecsek–Villány üdülőkörzetekben 10, illetve 61%-os csökkenés volt. A belföldi vendégek körében a Balaton mellett a Mátra–Bükk üdülőkörzet a legnépszerűbb, ahol 11%-kal nőtt a belföldiek által eltöltött idő. Sopron–Kőszeghegyalja és Tisza-tó területén is élénkült a belföldi kereslet, 23, valamint 27%-os növekedést regisztráltak a vendégéjszakák számában. A régiók közül Dél- és Nyugat-Dunántúlon vették igénybe a legtöbb vendégéjszakát, az összes közel felét. 2012-ben a Dél-Dunántúl régió kivételével mindegyik régióban nőtt a vendégéjszakák száma.

Az egyéb szálláshelyi teljesítmények mindössze 10%-át képviselő falusi szállásadás területén a kínálat zsugorodásával párhuzamosan a vendégforgalom is visszaesett; 15%-kal kevesebb vendég 17%-kal kevesebb éjszakát töltött ezeken a szálláshelyeken. A vendégéjszakák száma a Közép-Dunántúl régió kivételével mindegyik régióban csökkent.

A nem üzleti céllal üzemeltetett közösségi szabadidős szálláshelyek

2012-ben 894 szálláshely üzemelt nem üzleti célú (nonprofit) egységként az országban. A kiadható szobák száma 7,0%-kal, 12,6 ezerre csökkent, elsősorban annak következtében, hogy a kollégiumok és diákszallók több mint 530 szobával csökkentették a nem üzleti célú kapacitásukat. A sátorhelyek száma megközelítette az ezret, amelyből 700 a gyermek- és ifjúsági táborokban, 200 a hegyi menedékházakban található. A szobai és a sátorozó férőhelyek száma összesen több mint 43 ezer volt. Minden harmadik nem üzleti célú szálláshely (285 egység) Közép-Magyarországon működött, közel 14 ezer szobaférőhellyel, amelyből 12 ezer Budapesten állt rendelkezésre. A nem üzleti célú szálláshelyek döntő része (376 egység) igényjogosultak és hozzátartozóik számára szállást biztosító üdülőként üzemelt, 12,6 ezer szobaférőhellyel. Az üdülők mellett a gyermek- és ifjúsági tábor a legelterjedtebb üzemelési forma. Az országban 152 gyermek- és ifjúsági tábor működött, a férőhelyek több mint felével Közép-Magyarország és Dél-Dunántúl régiók táborai rendelkeztek. 2012-ben 139 diákotthon és kollégium kínált ilyen típusú szálláslehetőséget, a szobaférőhelyek harmadát biztosítva.

2012-ben a nem üzleti célú szálláshelyek 423 ezer **vendéget** fogadtak, 4,9%-kal kevesebbet az előző évhez képest. A **vendégéjszakák száma** 3,6%-kal csökkent és 1,4 milliót tett ki. Az előző évekhez hasonlóan a vendégek és a vendégéjszakák döntő többségét (97, illetve 96%-át) a belföldi vendégek és vendégéjszakák adták. A nem üzleti célú szálláshelyek forgalma jellemzően a nyári hónapokra koncentrálódik. A három nyári hónap (június–augusztus) adta együttesen az éves vendégforgalom 52%-át, míg az összes vendégéjszaka kétharmadát regisztrálták ebben az időszakban. A vendégéjszakák 90%-át a nonprofit alapon fogadott vendégek töltötték el.

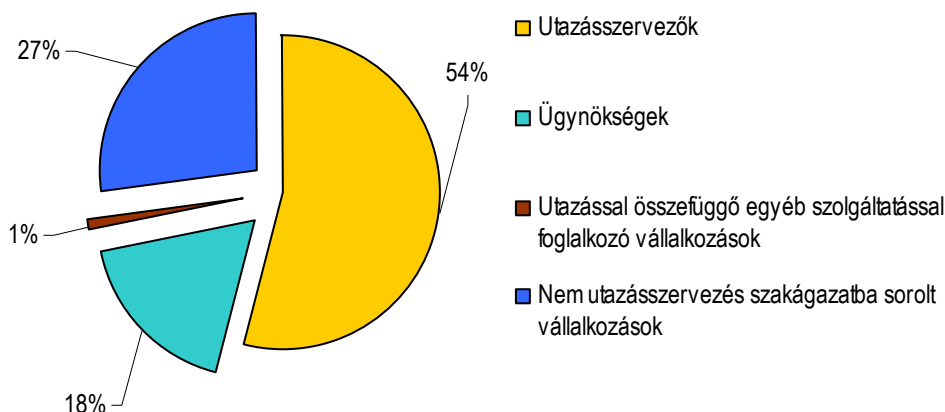
A régiók közül Közép-Magyarországon töltötték a vendégek a legtöbb éjszakát, az összes éjszaka közel felét, és ebben a régióban volt a legmagasabb az átlagos tartózkodási idő. A legalacsonyabb nonprofit szálláshelyi forgalom Észak-Alföldön és Észak-Magyarországon jelentkezett, a két régióban összesen alig több mint 157 ezer vendégéjszakát regisztráltak. A szállástípusok közül az üdülők voltak a legnépszerűbbek, ezekben az egységekben vették igénybe a vendégéjszakák 40%-át. A gyermek- és ifjúsági táborok az éjszakák egynegyedét jelentették; az előző évhez képest 3%-kal több gyermek átlagosan 3 és fél napot töltött el a táborokban. A kollégiumokba alig 100 ezer, az előző évinél 10%-kal kevesebb vendég érkezett.

6. Utazásszervezés

2012-ben 1289 vállalkozás⁸ rendelkezett utazásszervezői és -közvetítői **tevékenységi engedéllyel**. A vállalkozások 27, 2011-ben 26%-a az utazásszervezést más főtevékenység mellett végezte. Ezek elsősorban szálláshely-szolgáltatással, egyéb szárazföldi személyszállítással, egyéb kiegészítő üzleti szolgáltatással, konferenciák, kereskedelmi bemutatók szervezésével foglalkoztak. A tevékenységi engedéllyel rendelkezők többsége utazásszervező és 18% azon cégek aránya, akik kizárólag ügynöki tevékenységet folytatnak. 2011-ben az ügynökségek aránya 16%-os volt, míg a vállalkozások 2,1%-a bonyolított üzletet az egyéb foglalatok terén. 2012-ben a vállalkozások csupán 1,2%-a sorolható az egyéb foglalatást végző kategóriába, idetartoznak az utazással összefüggő egyéb szolgáltatások, mint például a jegyértékesítés, az idegenvezetői tevékenység és az utazási promóció. Tekintettel arra, hogy egy adott vállalkozás több tevékenységet is folytathat, közülük összesen 885 utazásszervezői és -közvetítő engedélyt váltott ki, további 261 csak utazásközvetítői, 143 pedig csak utazásszervezői engedélyt kapott. 2012-ben az utazásszervező és -közvetítő vállalkozások területi megoszlását tekintve a budapesti székhelyűek aránya kevéssel több mint a fele, hasonlóan a korábbi évekhez.

15. ábra

Az utazásszervezői és -közvetítői tevékenységet, valamint az utazással összefüggő egyéb szolgáltatások foglalatást végző, engedéllyel rendelkező vállalkozások megoszlása, 2012

2012-ben⁹ a külföldre utazó magyarok 4,1%-a – hasonlóan az előző évhez – **szervezett** utaztatás keretében látogatott a célországba. A külföldiek beutazó turizmusa esetén a szervezett utaztatás aránya elérte a 7,0%-ot.

Szervezett utaztatás keretében 1,4 millió **fő** utazott, hasonlóan, mint 2011-ben. Az utazási csomag szolgáltatást kiutazás esetén igénybevevők száma 9,4%-kal, 663 ezer főre csökkent a megelőző évhez képest. A szervezett beutaztatás esetén az idelátogatók száma 5,3%-kal nőtt, 2012-ben 727 ezer fő vette igénybe.

2012-ben az előzetes adatok szerint az utazási csomaggal utazók **vendégéjszakáinak** száma 6,0 milliőről 7,3%-kal, 5,6 millióra mérséklődött. A szervezeten utazó hazai turisták külföldön eltöltött vendégéjszakáinak száma 4,5 milliőről tizedével, 4,1 millióra csökkent. A hazánkba látogató külföldiek vendégéjszakáinak száma 1,5 millió volt, a korábbi évvel megegyezően.

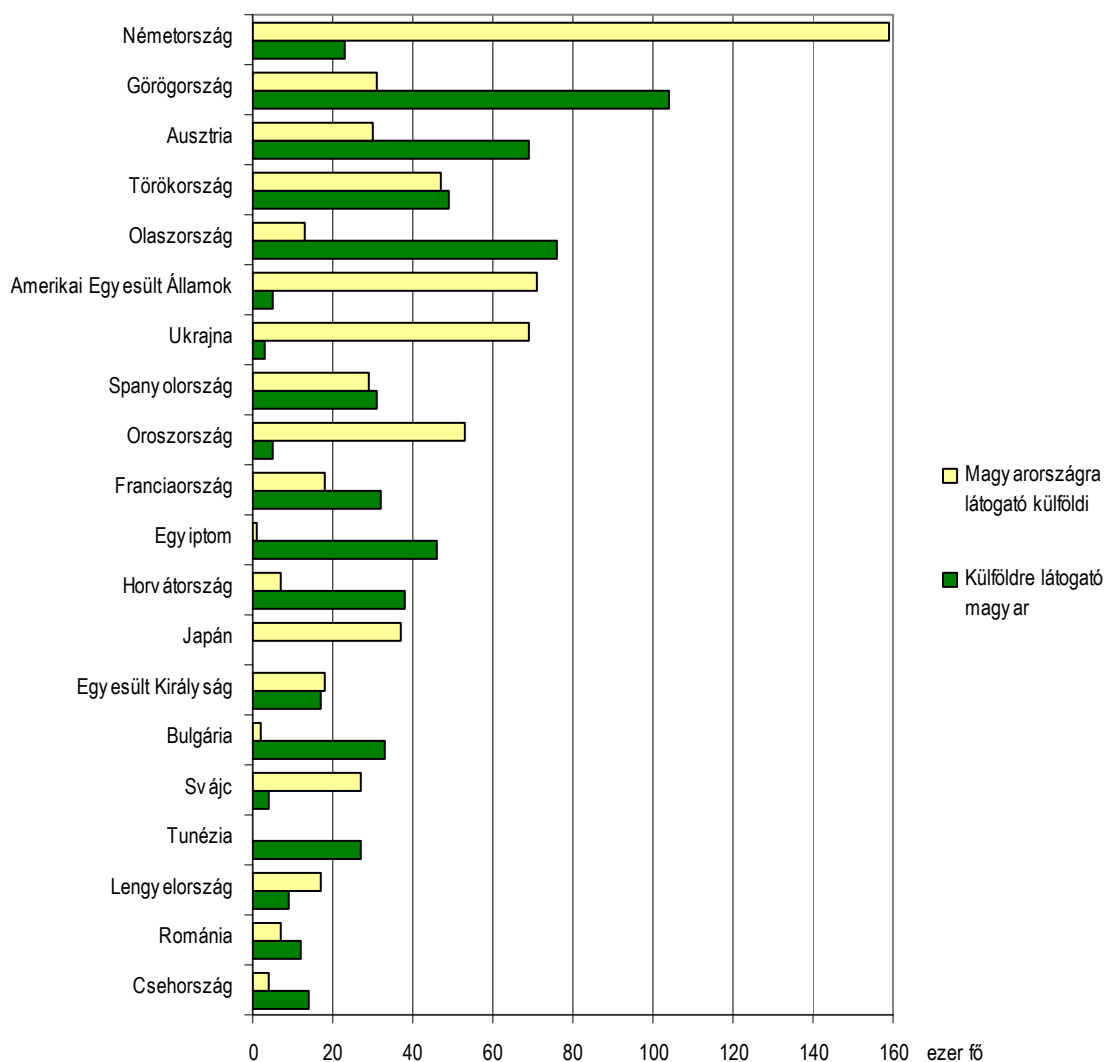
⁸ Forrás: Magyar Kereskedelmi és Engedélyezési Hivatal nyilvántartása.

⁹ 2012: előzetes adatok.

2012-ben a szervezett beutaztatás bővült minden földrész felől az előző évi forgalomhoz képest, míg a szervezett kiutaztatás csak Ázsiába és Amerikába nőtt. Európán belül a szervezett módon utazók közül 2012¹⁰-ben a legtöbb **külföldre látogató** magyar vendég Görögországba (18%) utazott, ezt követte Olaszország (13%), Ausztria (12%), Törökország (8,7%) és Horvátország (6,8%). Az említett öt desztinációban regisztrálták az európai országokba utaztatott magyar vendégek 60%-át. Németországba harmadával többen utaztak, és Bulgária népszerűsége is jelentősen nőtt, az oda utaztatottak száma ötödével bővült. Az eltöltött vendégéjszakák tekintetében az európai rangsor hasonlóan indul, Görögország (24%), Olaszország (13%), Törökország (11%), de csatlakozik Bulgária (8,3%) és Horvátország (7,3%). Az észak-afrikai országok továbbra is közkedveltek az utazási irodával utazó hazai lakosok körében, Tunéziába az összes vendég 4,1, Egyiptomba 6,9%-át utaztatták. A Franciaországba és a Spanyolországba irányuló vendégforgalom csökkenő keresletet mutatott, míg az Egyesült Királyságba és Ukrajnába élénkült a külföldre látogató magyarok száma.

16. ábra

Nemzetközi szervezett utasforgalom partnerországok szerint, 2012

¹⁰ 2012: előzetes adatok.

2012-ben az előzetes adatok szerint szervezett utaztatás keretében a **hazánkba látogató** külföldiek száma 5,3%-kal bővült 2011-hez képest. Magyarország legfontosabb küldő területei Németország (27%), Ukrajna (12%), Oroszország (9,0%), Törökország (8,0%) és Görögország (5,3%) az európai küldő országok vendégeinek számából együttesen 61%-os részesedéssel. Görögországból, illetve Törökországból 3-szor annyian keresték fel hazánkat szervezett formában, mint az előző évben. 2011-ben hazánk az osztrák és a spanyol vendégek körében népszerűbb volt, mint 2012-ben. Az európai vendégek közül a legtöbb vendégéjszakát az Oroszországból (23%), Németországból (16%), Ukrajnából (13%), Törökországból (8,6%) és Görögországból (6,3%) érkező külföldiek töltötték el. Jelentős számú, 71 ezer vendég érkezett az Egyesült Államokból, 14%-kal több, mint 2011-ben. A Japánból érkező utasok száma 42%-kal nőtt, hazánkat 37 ezer szigetországi lakos kereste fel.

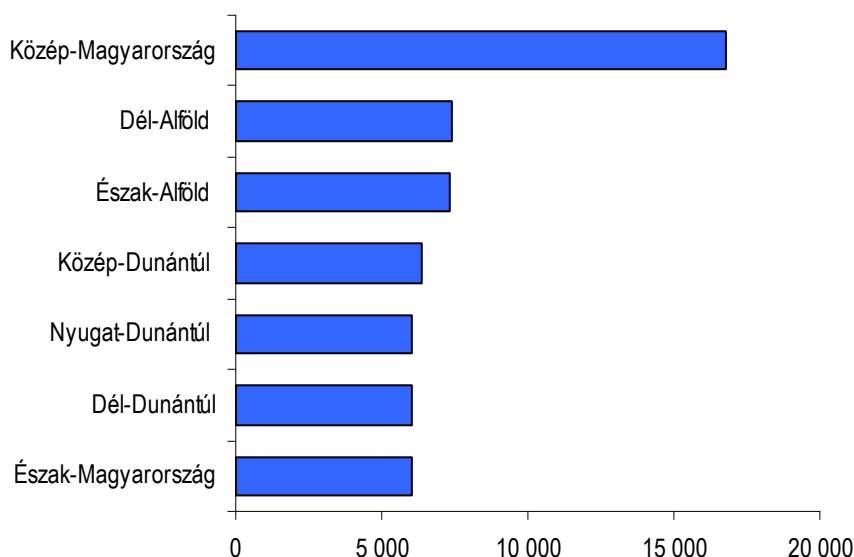
Az utazásszervezők és -közvetítők folyó áron 197 milliárd forint **nettó árbevétel** érték el 2012-ben az előzetes adatok szerint. Az utazásszervezők tevékenységének domináns része a 70 milliárd forint bevételt jelentő kiutaztatás. A kiutaztatási tevékenységből származó árbevétel aránya az egyes utaztatási tevékenységekből származó összes árbevételből 68%-os volt. A beutaztatásból összességében 31 milliárd forint árbevétel származott, amely az utazásszervezési forgalom 30%-át fedte le. A belföldi utaztatás során a vállalkozások 2,4 milliárd forint árbevételt realizáltak. Az utazásközvetítő cégek bevétele esetén az idegenforgalmi ügynökség jutaléka 2,2 milliárd forintot tett ki, a közvetített szolgáltatások jutaléka 4,0 milliárd forintra tehető. A vállalkozások a nem utazási csomagban értékesített és közvetített menetjegyek eladásából 3 és fél milliárd jutalékot realizáltak. Az utazással összefüggő, önálló értékesítések árbevétel meghaladta a 88 milliárd forintot.

7. Vendéglátás

2012 végén¹¹ 50 324 **kereskedelmi** és 5629 **munkahelyi**, rendezvényi és közétkeztetést végző, azaz összesen 55 953 **vendéglátóhely** üzemelt Magyarországon. A vendéglátóhelyek száma lényegében nem változott. A vendéglátóhelyek közel 90%-a kereskedelmi vendéglátásként működött, ezen belül 29,3 ezer étterem és cukrászda (amely magában foglalja az éttermeket, cukrászdákat, fagyfalozókat, büféket, presszókat stb.), valamint 21 ezer italüzlet és más zenés szórakozóhely látta vendégül a látogatókat. A kereskedelmi vendéglátóegységek 36, a munkahelyi vendéglátók 20%-át üzemeltették egyéni vállalkozók. Az egyéni vállalkozások vendéglátásban való részvétele 2012-ben hasonló arányt mutat, mint az előző évben (39 és 19%). A vendéglátóhelyek száma 0,4%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az étterem, cukrászda száma 3%-kal emelkedett, az italüzletek és zenés szórakozóhelyek, valamint a munkahelyi vendéglátóegységek száma viszont csekély mértékben csökkent 2, illetve 1%-kal.

17. ábra

Vendéglátóhelyek száma régióinként, 2012. december

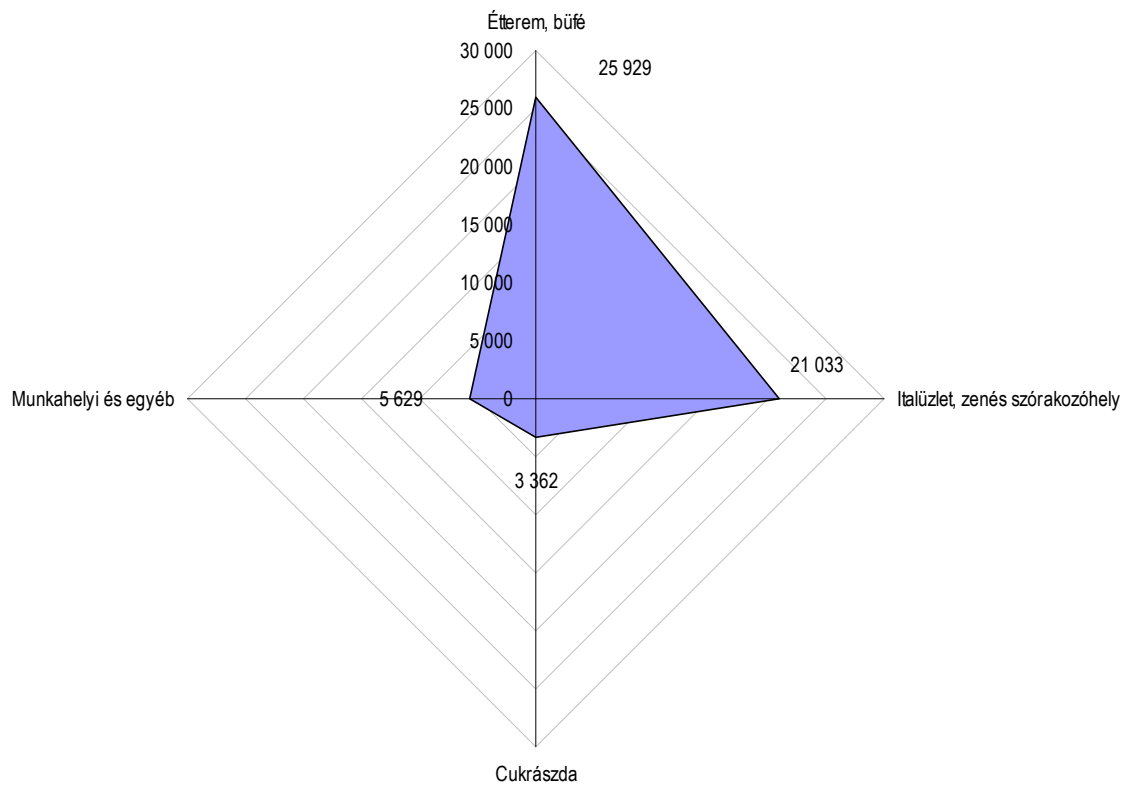

A vendéglátóhelyek **régiók** szerinti megoszlása az előző év végi állapothoz hasonlóan alakult. Az egységek 30%-a Közép-Magyarországon, 37%-a az Alföldön és Észak-Magyarországon, egyharmada a Dunántúlon üzemelt.

A vendéglátásból 2012-ben folyó áron 730 milliárd forint árbevétel származott, a forgalom volumene stagnált (-0,2%) 2001-hez képest. Az árbevétel 86%-a, 629 milliárd forint a kereskedelmi, 14%-a munkahelyi és egyéb vendéglátásban realizálódott. A kereskedelmi vendéglátás forgalmának volumene szintén stagnált (+0,3%), a munkahelyi és közétkeztetést végző vendéglátóegységeké 3%-kal csökkent.

¹¹ 2012: előzetes adatok.

A vendéglátóhelyek száma típusonként, 2012. december 31.

Jelmagyarázat:

+ = előzetes adat.

– = a megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.

További adatok elérhetőek a KSH-honlapján (www.ksh.hu):

Adatok:

Táblák (STADAT)

[Gazdasági és nonprofit szervezetek, beruházások;](#)

[Turizmus, vendéglátás;](#)

[Szállítás, közlekedés.](#)

[Tájékoztatási adatbázis](#)

Kiadványaink letölthetőek:

www.ksh.hu

Kiadványaink letölthetőek:

www.ksh.hu vagy a www.szamokanutazunk.hu

Elérhetőségek:

Felelős szerkesztő: Szabó Péter főosztályvezető

További információ: Gilyán Csaba

Telefon: (+36-1) 345-6625, e-mail: Csaba.Gilyan@ksh.hu

[Információs szolgálat](#), telefon: (+36-1) 345-6789, fax: (+36-1) 345-6788